

WITOLD WYPOREK

AKADEMIA EKONOMICZNO-HUMANISTYCZNA W WARSZAWIE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1294-9099>

INFORMATYZACJA POSTĘPOWANIA CYWILNEGO – WYBRANE ZAGADNIENIA

COMPUTERIZATION OF CIVIL PROCEEDINGS – SELECTED ISSUES

STRESZCZENIE

Artykuł przedstawia analizę rozwiązań informatycznych w postępowaniu cywilnym wprowadzonych ustawą z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych. W szczególności skupiono się na doręczeniach elektronicznych z wykorzystaniem Portalu Informacyjnego, a także możliwości przeprowadzenia rozprawy zdalnej z udziałem uczestników, wobec których zniesiono konieczność przebywania w budynku innego sądu w czasie rozprawy. Głównym przedmiotem badania jest ocena potrzeby wprowadzenia trwałych rozwiązań teleinformatycznych przyjętych w przepisach tymczasowych, a także ocena zakresu i potrzeby rozwiązań w ramach uprawnień procesowych postępowania cywilnego.

ABSTRACT

This article represents detailed analysis of IT solutions in civil proceedings which is introduced by the Act of March 2, 2020. It is special solutions associated to the prevention while combating of COVID-19, other similar infectious diseases and crisis situations caused by them. In particular, the focus was on electronic delivery of court correspondence with the use of the Informa-

tion Portal, as well as the possibility of conducting a remote hearing using video conferencing by the involvement of participants who must need to stay in another court building during the entire hearing has been lifted. For example person can attend court hearing from his/her home remotely. However, part of court proceedings is the main subjects of the study to assess the need of introduce permanent secure ICT solutions adopted in temporary provisions, as well as to evaluate the scope and requirement for solutions inside the procedural powers of civil proceedings.

SŁOWA KLUCZOWE: *Prawo cywilne , postępowanie cywilne, doręczenie elektroniczne, Portal Informacyjny, zdalna rozprawa sądowa, protokół elektroniczny.*

KEYWORDS: *Civil law, civilprocedure, electronic service, Information Portal, remotecourtcase, electronicprotocol.*

UWAGI WPROWADZAJĄCE

Problematyka przedstawiona w niniejszym artykule poświęcona jest analizie funkcjonowania przyjętych rozwiązań prawnych ustawodawcy w zakresie funkcjonowania Portalu Informacyjnego i przeprowadzania rozprawy zdalnej. Wprowadzenie szczególnych rozwiązań prawnych we wspomnianym zakresie dokonano ustawą z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych^[1]. Wprowadzając zmiany w prawie dokonano w znacznym stopniu informatyzacji postępowania cywilnego, za sprawą upowszechnienia doręczeń profesjonalnym pełnomocnikom za pośrednictwem Portalu Informacyjnego i rozszerzeniu regulacji dotyczącej rozprawy zdalnej.

Celem artykułu jest analiza przepisów ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem,

^[1] Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, (t.j. Dz.U. 2021 poz. 2095, z poz. zm.).

przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, pod kątem rodzaju przyjętych rozwiązań informatycznych i ich funkcjonalności dla zapewniania sprawności postępowania cywilnego.

Hipotezą badawczą w pracy jest przyjęcie założenia, że wprowadzone zmiany wspomnianą ustawą w zakresie informatyzacji postępowania usprawniają postępowanie, mogą zostać wdrożone na stałe, a także odpowiadają współczesnym potrzebom rozwijającej się globalnej cyfryzacji. Wprowadzone zmiany stanowią element postępującej cyfryzacji w odpowiedzi na którą ustawodawca wprowadza rozwiązania teleinformatyczne.

Problemy szczegółowe omawianej problematyki stanowią pytania, na ile uzasadnione jest obecnie wprowadzenie dalszych zmian w prawie poprzez wprowadzenie możliwości składania pism w systemie teleinformatycznym? Jaka jest możliwość przyjęcia rozwiązania w postaci dokonywania czynności procesowych przez strony i pełnomocników z wykorzystaniem systemu teleinformatycznego? Jaka jest potrzeba wprowadzenia trwałych rozwiązań prawnych umożliwiających przeprowadzanie rozprawy zdalnej z wykorzystaniem techniki teleinformatycznej w każdej sprawie?

ELEKTRONICZNE DORĘCZENIA

Ustawodawca krajowy w drodze art. 15zszs⁹ u.o.c.19.^[2] wprowadził do porządku prawnego istotne zmiany, przyjmując w unormowaniu doręczeń elektronicznych nowatorskie rozwiązania. Stosownie do art. 15zszs⁹ust 1 u.o.c.19. w czasie obowiązywania stanu epidemiologicznego, lub w czasie obowiązywania stanu epidemii ogłoszonej z powodu wystąpienia COVID-19, jak również w ciągu roku od odwołania stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19, we wskazanych przytoczonym art. w art. 15zszs ust. 1 sprawach, w pierwszym piśmie procesowym wnoszonym przez adwokata,

^[2] Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, (t.j. Dz.U. 2021 poz. 2095, z poz. zm.).

radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej, podaje się adres poczty elektronicznej i numer telefonu przeznaczone do kontaktu z Sądem. Niedochowanie obowiązku wskazanego w art. 15zsz⁹ ust 1 u.o.c.19. stanowi brak formalny pisma procesowego.

Stosownie do wskazanego terminu obowiązywania regulacji, na podstawie art. 15zsz⁹ ust. 2 u.o.c.19. Sąd może w przypadku braku możliwości wykorzystania systemu teleinformatycznego dokonywać doręczeń pism Sądowych radcom prawnym, adwokatom, Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej z wykorzystaniem Portalu Informacyjnego. Doręczenie z wykorzystaniem Portalu Informacyjnego nie dotyczy pism, jakie podlegają tradycyjnemu doręczeniu wraz z odpisami pism stron lub innymi dokumentami, nie pochodzącymi od Sądu, art.15zsz⁹ ust. 2 u.o.c.19.

Definiując Portal Informacyjny Sądów Powszechnych można powiedzieć, że jest to platforma teleinformatyczna za pośrednictwem której uzyskiwany jest dostęp przez podmioty uprawnione lub upoważnione do informacji w zakresie spraw toczących się przed Sądami powszechnymi za pośrednictwem połączenia internetowego. Posiadaczem praw autorskich majątkowych, jak również praw zależnych jest Skarb Państwa Rzeczypospolitej Polskiej^[3]. Możliwości Portalu Informacyjnego są z pewnością ułatwieniem w stosunku do innych kanałów komunikacji, z których korzystają uprawnione podmioty. Portal Informacyjny jest narzędziem usprawniającym udostępnianie informacji przez Sądy Powszechne, co jednak odbywa się z pewnym zróżnicowaniem wynikającym z dowolności wybierania przez Sądy różnych systemów teleinformatycznych w ramach realizacji powierzonych im zadań, co w konsekwencji przekłada się na różny zakres informacji wprowadzanych do systemu przez sekretariaty Sądowe, a w dalszej kolejności na informacje udostępniane za pośrednictwem Portalu Informacyjnego. Korzystanie z różnych systemów biurowych odzwierciedla się w różnorodności udostępnianych

^[3] Podręcznik użytkownika do umowy nr 16/2018/A z dnia 5 marca 2018 r. dotyczącej usług Modyfikacji i utrzymania Portalu Informacyjnego Sądów Powszechnych realizowanego w ramach projektu „Wdrożenie protokołu elektronicznego w Sądach powszechnych (sprawy cywilne i wykroczeniowe)”.

i redagowanych dokumentów^[4]. Rezultat pracy biurowości Sądowej w ramach realizacji przepisów regulujących organizację i funkcjonowanie^[5] następuje z uwzględnieniem specyfiki systemu informatycznego, wynikiem czego jest zróżnicowanie w przestrzeni informacji udzielanych przez Portal Informacyjny. Wdrożenie Portali Informacyjnych w Sądach Powszechnych rozpoczęto w 2006 r. w Sądzie Rejonowym we Wrocławiu, kolejno wdrażano ten proces na terenie całego kraju skończywszy w 2012 r. Podstawę prawną funkcjonowania Portalu Informacyjnego stanowił § 82g pkt 20 Zarządzenia Ministra Sprawiedliwości zmieniającego zarządzenie w sprawie organizacji i działania sekretariatów Sądowych^[6] uszczegóławiającego katalog zadań, realizacja których może następować z wykorzystaniem systemu informatycznego. Regulacja § 82g pkt 20 odnosiła się do udostępniania uprawnionym, przy wykorzystaniu sieci informatycznych danych dotyczących ich spraw. Obowiązujący stan prawny normuje funkcjonowanie Portali Informacyjnych w § 132 ust. 1-4 rozp. MS., r.u.s.p.^[7]. Na podstawie § 132 rozp. MS., r.u.s.p. Prezes Sądu może wydać zarządzenie o udostępnieniu danych o sprawie, treści protokołów, pism Sądowych uprawnionym osobom w postępowaniu Sądowym. Udostępnienie odbywa się za uwierzytelnieniem, poprzez wykorzystanie systemu teleinformatycznego^[8].

W drodze stosowania art. 15zszs⁹ ust. 2 u.o.c.19. Sądy nie są zobowiązane do umożliwienia pobrania dokumentu umieszczonego w Portalu Informacyjnym, ponieważ stosownie do powołanego przepisu doręczana jest sama treść dokumentu, z którą uprawniony zapoznaje się na Portalu

[4] J. Gołaczyński (red.), *Postępowanie cywilne w czasie pandemii*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2022 r. s. 25.

[5] Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 czerwca 2019 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów Sądowych oraz innych działów administracji Sądowej, (Dz. Urz. MS z 2019 r. poz. 138).

[6] Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 grudnia 2006 r. zmieniające zarządzenie w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów Sądowych oraz innych działów administracji Sądowej, (Dz. Urz. MS z 2006 r., Nr 8, poz. 137).

[7] Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. – Regulamin urzędowania Sądów powszechnych, (Dz.U. 2019 poz. 1141).

[8] E. Mikołajczuk, *Analiza funkcjonowania Portali Informacyjnych Sądów powszechnych*, Prawo w Działaniu, Wydawnictwo Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, Nr 48/2021, s. 229-230.

Informacyjnym. Ponadto system funkcjonuje jednostronnie, tj. profesjonalni pełnomocnicy i inne uprawnione podmioty mogą wносить pisma do Sądu tradycyjnie przez operatora pocztowego lub na biurze podawczym Sądu. Infrastruktura informatyczna Sądów nie jest przystosowana w obecnej chwili do obustronnego obiegu dokumentów^[9]. Warto również zwrócić uwagę, iż na podstawie art. 15zszs⁹ ust. 1 u.o.c.19. ustawodawca zobowiązuje wymienione podmioty do podania adresu poczty elektronicznej, którego niewykonanie obarczone jest brakiem formalnym, co w związku z 15zszs⁹ ust. 2 u.o.c.19. stwarza możliwość dokonywania profesjonalnym pełnomocnikom doręczeń za pośrednictwem poczty elektronicznej. Kontrowersyjność przyjęcia przedmiotowego rozwiązania, polega na pewnej jego wewnętrznej sprzeczności w stosunku do innych przepisów. Wprowadzenie powszechnie obowiązującego doręczenia z wykorzystaniem poczty elektronicznej pełnomocnikom profesjonalnym i innym podmiotom wymienionym w 15zszs⁹ ust. 1 u.o.c.19. wprowadzono z pominięciem wdrożenia uprzednio przygotowanego systemu informatycznego. Przepisy kodeksu postępowania cywilnego kilka lat wstecz unormowały w art. 131¹ k.p.c. kwestię doręczeń za pośrednictwem systemu teleinformatycznego tzn. (doręczenie elektroniczne). Przepis art. 131¹ k.p.c. pozostaje jednak bez powszechnego zastosowanie z uwagi na brak systemu teleinformatycznego o zasięgu ogólnokrajowym, który umożliwiał by doręczenie elektroniczne. Stosowanie regulacji art. 131¹ k.p.c. znajduje zastosowanie jedynie w elektronicznym postępowaniu upominawczym. Ogólnokrajowy system teleinformatyczny opracowywany jest od lat, a przewidywaną datą oddania systemu do użytku był 2019 roku, prace jednak się przeciągnęły i do chwili obecnej nie zostały jeszcze zakończone^[10].

^[9] D. Szostek, *Elektroniczne doręczenia czyli co czeka radców prawnych*, Radca.pl, Kwartalnik Okręgowej Izby Radców Prawnych, Wydawnictwo Okręgowej Izby Radców Prawnych w Katowicach Nr 3(31)/2021, s. 15-22.

^[10] Opinia Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego w zakresie zmian w ustawie o zwalczaniu COVID (art. 9 i art. 12 projektu), Warszawa 2 luty 2021 r., s. 8-10.

Stosownie do art. 15zszs⁹ ust. 3 u.o.c.19. datę doręczenia pisma przez Portal Informacyjny stanowi data zapoznania się z treścią pisma umieszczonego w Portalu Informacyjnym. W okoliczności niezapoznania się z treścią pisma na Portalu Informacyjnym pismo to uważa się za doręczone z upływem 14 dni od daty umieszczenia pisma w Portalu Informacyjnym art. 15zszs⁹ ust. 1 zd. 2 u.o.c.19.^[11]. Należy zauważyć, iż umieszczenie pisma w Portalu Informacyjnym umożliwia już zapoznanie się z jego treścią, ustawodawca przyjął jednak, że datą doręczenia jest data zapoznania się z jego treścią, ewentualnie z upływem 14 dni od daty umieszczenia pisma w Portalu Informacyjnym. Zapoznanie się z treścią pisma wymaga rejestracji i weryfikacji na platformie Portalu Informacyjnego. Sąd zobowiązany jest do doręczeń pisma stronom postępowania z uwzględnieniem umożliwienia pełnomocnikowi zapoznania się z treścią pisma. Z pominięcia dokonania wyboru sposobu doręczenia pełnomocnicy profesjonalni zostali zobowiązani do rejestracji w Portalu Informacyjnym w celu realizacji skutecznego doręczenia. Na tle przedstawionej problematyki w kontekście art. 15zszs⁹ u.o.c.19. powstaje zatem luka prawna zarówno w stosowaniu przepisu prawa i jego skutkach prawnych, w szczególności skutkach doręczenia. Zasadnym zatem jest zaczerpnięcie na zasadzie analogii z art. 131¹ k.p.c.w drodze wykładnie reguł inferencyjnych. Przepis ten normuje kwestię doręczenia w pełnym zakresie, wobec czego stanowi punkt odniesienia w drodze stawiania analogii prawa^[12]. Zgodnie z art. 15zszs⁹ ust. 4u.o.c.19. doręczenie pisma przez Portal Informacyjny wywołuje skutki procesowe określone w Kodeksie postępowania cywilnego właściwe dla doręczenia pisma Sądowego^[13]. Można zatem postawić pytanie jakie skutki prawne doręczenia będą występowały w następstwie pełnomocnika, który nie ma

^[11] Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, (t.j. Dz.U. 2021 poz. 2095, z poz. zm.).

^[12] I. Wolwiak, *Wykorzystanie Portalu Informacyjnego Sądów Powszechnych do dokonania czynności procesowej Sądu*, *Kwartalnik Stowarzyszenia Sędziów Polskich IUSTITIA*, Wydawnictwo C.H. Beck, Nr 2/2021, s., 78-80.

^[13] Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, (t.j. Dz.U. 2021 poz. 2095, z poz. zm.).

profilu w Portalu Informacyjnym? Należy stwierdzić, że obowiązek doręczenia przez Portal Informacyjny wywiera obowiązek posiadania konta w Portalu. Doręczenie skuteczne jest także w przypadku udzielenia dostępu osobie trzeciej, tzw. subkonto. Doręczenie jednocześnie przez operatora pocztowego i przez Portal Informacyjny, powoduje, że za ważne należy uznać doręczenie przez operatora pocztowego, ponieważ takie doręczenie ma co do zasady pierwszeństwo. Dodatkowo pełnomocnicy otrzymują emaila z informacją o pojawieniu się pisma w Portalu Informacyjnym^[14]. Zgodnie z art. 15zszs⁹ ust. 5u.o.c.19. Przewodniczący zarządza odstąpienie od doręczenia pisma za pośrednictwem Portalu Informacyjnego, jeżeli doręczenie jest niemożliwe ze względu na charakter pisma.

ZASADA JAWNOŚCI FUNKCJONOWANIA PORTALU INFORMACYJNEGO I E-PROTOKÓŁ.

Portal Informacyjny jest serwisem informatycznym mającym na celu uproszczenie uprawnionym podmiotom dostępu do informacji o stanie sprawy, czynnościach biurowych podejmowanych w sprawie wprowadzanych za pośrednictwem systemów biurowości Sądowej^[15]. Pomimo, iż Portal Informacyjny funkcjonuje jako jedna platforma informatyczna, uruchomienie jego usługi w Sądzie następuje w drodze zarządzenia prezesa Sądu każdej apelacji indywidualnie w oparciu o § 132. reg.u.s.p.^[16] w drodze zarządzenia^[17]. Zasada jawności wyrażona w art. 9 § 1 k.p.c. stanowi, iż treść protokołu i pism może być udostępniona w formie elektronicznej za pośrednictwem systemu teleinformatycznego^[18].

^[14] W. Moczydłowska, *Doręczenie elektroniczne w postępowaniu cywilnym*, Radca Prawny, Dwumiesięcznik Samorządu Radców Prawnych, Wydawnictwo Krajowej Rady Radców Prawnych, Nr 197/2021., s. 25-27.

^[15] <https://waw.sa.gov.pl/,m,mg,200,159>, (dostęp z dnia 06.05.2022 r.)

^[16] Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. – Regulamin urzędowania Sądów powszechnych, (t.j. Dz.U. 2019 poz. 1141 z poz. zm.).

^[17] J. Gołaczyński (red.), *Postępowanie cywilne w czasie pandemii*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2022 r., s. 25-34.

^[18] Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego., (t.j. Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296 z poz. zm.).

Podobnie w kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia zasada jawności wyrażona została w art. 37b § 1 k.p.w., zgodnie z którym podmioty uprawnione mają prawo min.otrzymania drogą elektroniczną zapisu dźwięku z rozprawy^[19]. Szczegółowe kwestie związane z udostępnianiem uprawnionym zapisu dźwięku lub obrazu i dźwięku regulują w sprawach o wykroczenia^[20] i w postępowaniu cywilnym^[21] odpowiednie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości. Portal Informacyjny Sądów Powszechnych świadczy usługi doręczenia pism Sądowych, a także nieodpłatnie uprawnione osoby mogą pobrać za jego pośrednictwem nagranie audio z rozprawy i odsłuchać je prywatnie. Wniosek w tym przedmiocie nie jest wymagany, dane te, są zamieszczone w na Portalu Informacyjnym. Uprawnienie do dostępu do nagrania audio z rozprawy przysługuje jedynie profesjonalnym pełnomocnikom w sprawie i stronom postępowania. Nagranie z rozprawy Sądowej może być udostępnione na płycie CD lub innym nośniku danych. Przepis art. 9 § 2 k.p.c. uprawnia do otrzymania zapisu dźwięku i obrazu z rozprawy. Zgodnie z przywołanym przepisem zapis jest wydawany, jeżeli wydaniu zapisu i dźwięku nie sprzeciwia się ważny interes publiczny lub prywatny^[22].

Tradycyjną formę prowadzenia protokołowania stanowiło odrębne sporządzanie protokołu w aktach Sądowych. Współczesna forma protokołowania jest dwuczęściowa, polega na sporządzaniu protokołu w formie pisemnej na komputerze w połączeniu z nagraniem rozprawy audio-wideo art. 157 § 1 k.p.c. (e-protokół). Może okazać się tak, że protokół będzie obejmował tylko część pisemną, jak wskazuje art. 157 § 1¹k.p.c., jeżeli ze względów technicznych utrwalenie obrazu i dźwięku nie jest możliwe, np. usterka, protokół sporządzany jest wyłącznie pisemnie.

^[19] Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia, (t.j. Dz.U. 2001 nr 106 poz. 1148, z poz. zm.).

^[20] Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 listopada 2014 r. w sprawie udostępniania stronom, obrońcom, pełnomocnikom i przedstawicielom ustawowym zapisu dźwięku albo obrazu i dźwięku z rozprawy w postępowaniu w sprawach o wykroczenia oraz wysokości opłaty za wydanie tego zapisu, (Dz.U. 2014 poz. 1548).

^[21] Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 2 marca 2015 r. w sprawie zapisu dźwięku albo obrazu i dźwięku z przebiegu posiedzenia jawnego w postępowaniu cywilnym, (Dz.U. 2015 poz. 359).

^[22] K. Flaga-Gieruszyński, H. Gołaczyński, D. Szosetek, Informatyzacja postępowania cywilnego. Teoria i praktyka., Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2015 r., s. 71-84.

Infrastruktura Sądu nie zawsze jest wyposażona w odpowiednie urządzenia do sporządzania zapisu obrazu i dźwięku. Protokołowanie z pominięciem zapisu obrazu i dźwięku zawierać oprócz obligatoryjnie wymienionych elementów w art. 158 § 1 k.p.c. może zawierać wszelkie wnioski i twierdzenia stron, treści pouczeń, rezultat postępowania dowodowego, a także istotne okoliczności dla sprawy. Dopuszczalne jest powołanie się na pisma przygotowawcze, zgodnie z art. 158 § 1¹ k.p.c. protokół może, ale nie musi zawierać elementy, o których mowa powyżej nawet jeżeli sporządzane jest nagranie. Protokół pisemny podpisuje przewodniczący i protokolant, protokół elektroniczny natomiast podpisuje indywidualnym podpisem elektronicznym protokolant. Niekiedy dla ustalenia poprawności i dokonania niezbędnych ustaleń konieczne jest sporządzenie transkrypcji protokołu. Polega ona na sporządzeniu zapisu tekstu na podstawie nagrania obrazu i dźwięku, należy jednak zwrócić uwagę, iż transkrypcja protokołu nie jest protokołem. Wspomnieć należy również, iż zapis obrazu i dźwięku, zgodnie z art. 160 § 2 k.p.c. nie podlega sprostowaniu^[23].

Rozprawa zdalna na odległość odbywa się z wykorzystaniem urządzeń teleinformatycznych, na podstawie art. 151 § 2 k.p.c., zgodnie z którym Sędzia Przewodniczący może zarządzić przeprowadzenie posiedzenia jawnego na odległość. Wówczas uczestnicy postępowania mogą brać udział w posiedzeniu Sądu i dokonywać czynności procesowych, o ile przebywają w budynku innego Sądu. Przebieg czynności jest na żywo emitowany z Sali Sądowej do uczestników w budynku drugie Sądu i na odwrót. Zarządzenie Przewodniczącego o przeprowadzeniu rozprawy odmiejscowej na odległość pozostawione jest do jego swobodnej decyzji. Przepis art. 151 § 2 k.p.c. znajduje zastosowanie w stosunku do całego posiedzenia Sądu. Prymarne znaczenie dla funkcjonowania regulacji art. 151 § 2 k.p.c. stanowi fakt, że uczestnicy postępowania muszą przebywać w budynku innego Sądu, co stanowi niewątpliwie ograniczenie

^[23] Ł. Goździaszek, *Informatyzacja postępowania cywilnego*, w: *Prawo nowych technologii*, K. Flaga-Gieruszyńska, J. Gołaczyński (red.). Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2021 r., s. 139-140.

w stosowaniu przyjętego przepisem rozwiązania^[24]. Wprowadzeniem przepisu art. 15zżs¹ ust. 1 pkt 1 u.o.c.19. nastąpiło rozszerzenie możliwości przeprowadzenia rozprawy odmiejscowionej, poprzez możliwość przebywania po za budynkiem sądu osób uczestniczących, w tym członków składu orzekającego w rozprawie zdalnej lub posiedzeniu zdalnym. Przyjęcie takiego rozwiązania przez ustawodawcę stało się niezwykle przydatne i funkcjonalne, w związku z czym wraz z końcem obowiązywania przepisów postulowane jest stanowisko zmiany art. 151 § 2 k.p.c. za sprawą przyjęcia niemniejszego rozwiązania na stałe do porządku prawnego. W przeciwnym wypadku należałoby powrócić do uprzednio funkcjonującej regulacji w tym zakresie^[25].

Przedstawione dane statystyczne pozwalają na zobrazowanie skali użytkowników Portalu Informacyjnego i ocenę jego funkcjonowania w przestrzeni publicznej. Zgromadzone dane pozwalają stwierdzić, iż liczba użytkowników Portalu Informacyjnego, od momentu wprowadzenia zmian prawnych o szczególnych rozwiązaniach związanych z COVID-19 znacząco wzrosła. Wprowadzenie rozwiązań teleinformatycznych umożliwiających korzystanie z Portalu Informatycznego, stanowi o największej liczbie jego użytkowników, którymi są użytkownicy zwykli.

^[24] P. Rylski, *Kodeks Postępowania Cywilnego.Komentarz*.Beck Online Komentarz, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2022 r. art. 151 k.p.c.

^[25] J. Gołaczyński (red.), *Postępowanie cywilne w czasie pandemii*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2022 r., s. 1-15.

Tabela 1. Ogólna liczba użytkowników Portalu Informacyjnych, za rok 2021 i w I kwartale 2022 r., z wyszczególnieniem kategorii użytkownika.

Ogólna liczba użytkowników Portalu Informacyjnych, za rok 2021 i w I kwartale 2022 r., z wyszczególnieniem kategorii użytkownika	
Biuro podawcze	1 245
Inna instytucja	114
Inspektorat Transportu Drogowego	1
Komenda Policji	35
Komornik	487
KRUS	5
Państwowa Inspekcja Pracy	5
Pełnomocnik profesjonalny	51 646
Pracownik	16 651
Pracownik helpdesk	88
Pracownik POI (BOI)	1 033
Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	2
Prokuratura	406
Sędzia	3 067
Straż Miejska/Gminna	7
Urząd Celny	10
Urząd Skarbowy	129
Użytkownik zależny	9 487
Użytkownik zależny (subkonto administracyjne)	139
Użytkownik zależny (subkonto kancelaryjne)	11
Użytkownik zwykły	143 724
WZON	5
ZUS	32
Suma	228 329

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centrum Kompetencji i Informatyzacji Sądownictwa w Sądzie Apelacyjnym we Wrocławiu udzielonych dnia 18 maja 2022 r., Nr pisma PO-061-135/22, na wniosek własny o udostępnienie informacji publicznej.

Skorzystanie z możliwości komunikowania z Sądem przy pomocy narzędzia informatycznego przez użytkowników, a także ilość załatwianych spraw z wykorzystaniem Portalu Informacyjnego pozwalają na zobrazowanie skali dostępu z podziałem na regiony apelacji. Warto w tym miejscu wspomnieć, iż dla zwykłych użytkowników rejestracja w Portalu Informacyjnym odbywa się poprzez uwierzytelnienie z wykorzystaniem platformy ePUAP, stanowi uproszczenie i ochronę przed nieuprawnionym dostępem.

Tabela 2. Liczby spraw, w których udzielono dostępu do Portalu Informacyjnego, za rok 2021 i w I kwartale 2022 r., z podziałem na regiony apelacji.

Liczby spraw, w których udzielono dostępu do Portalu Informacyjnego, za rok 2021 i w I kwartale 2022 r., z podziałem na regiony apelacji.	Czynne	Zakończone
Białystok	99 802	19 266 759
Gdańsk	340 700	3 769 848
Katowice	299 739	3 985 792
Kraków	289 294	3 124 692
Łódź	277 942	3 029 057
Lublin	168 413	2 188 381
Poznań	316 380	4 073 030
Rzeszów	88 620	1 046 896
Szczecin	150 410	1 850 175
Warszawa	650 707	4 227 457
Wrocław	311 512	3 772 947

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centrum Kompetencji i Informatyzacji Sądownictwa w Sądzie Apelacyjnym we Wrocławiu udzielonych dnia 18 maja 2022 r., Nr pisma PO-061-135/22, na wniosek własny o udostępnienie informacji publicznej.

Niewątpliwą zaletą korzystania powszechnego Portalu Informacyjnego jest jego funkcjonalność, na którą składa się możliwość udostępniania dokumentów i zapisów e-protokołu. Doręczenia dokonywane przez Portal Informacyjny niewątpliwie mają wpływ na szybkość postępowania i ograniczają jego koszty. Portal Informacyjny pozwala także na bieżące śledzenie informacji o sprawie. Podkreślenie wymaga, że od dnia 1 stycznia 2021 roku wpłynęło 128692 zgłoszeń związanych w nieprawidłowościach w funkcjonowaniu Portalu Informacyjnego.

Tabela 3. Dane za rok 2021 i w I kwartale 2022 roku., o liczbach udostępnionych w Portalu Informacyjnym dokumentów i nagrań e-protokołu z podziałem na apelacje

Dane za rok 2021 i w I kwartale 2022 roku., o liczbach udostępnionych w Portalu Informacyjnym dokumentów i nagrań e-protokołu z podziałem na apelacje	Dokumenty	E-protokoły
Białystok	18 340 879	733 683
Gdańsk	29 933 592	1 471 423
Katowice	26 450 037	823 887
Kraków	31 972 239	1 536 166
Łódź	29 051 058	972 243
Lublin	14 865 914	268 111
Poznań	36 938 801	517 504
Rzeszów	9 303 937	237 086
Szczecin	22 678 968	369 087
Warszawa	53 716 690	1 212 596
Wrocław	47 169 944	1 371 258

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centrum Kompetencji i Informatyzacji Sądownictwa w Sądzie Apelacyjnym we Wrocławiu udzielonych dnia 18 maja 2022 r., Nr pisma PO-061-135/22, na wniosek własny o udostępnienie informacji publicznej.

PODSUMOWANIE

Stan epidemii w związku z wirusem SARS-CoV-2 został odwołany na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej w na mocy § 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 16 maja 2022 r.^[26]. Wobec powyższego ogłoszono stan zagrożenia epidemicznego na podstawie § 1 rozporządzenia z dnia 12 maja 2022 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu zagrożenia epidemicznego^[27]. Na podstawie obowiązujących obecnie przepisów przyjęte rozwiązania informatyczne pozostają w mocy w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania ostatniego z nich, art. 15zsz¹ i art. 15zsz⁹ ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych.

W procesie zmian ustawodawczych nastąpiło upowszechnienie doręczeń profesjonalnym pełnomocnikom przez Portal Informacyjny i praktyka prowadzenia rozprawy za pośrednictwem wideokonferencji. Postęp technologiczny, który dokonał się w czasie Pandemii SARS CoV-2 wymógł wprowadzenie zmian informatycznych usprawniając jednocześnie postępowanie cywilne.

Wyniki przeprowadzonych analiz w kontekście postawionych tez artykułu pozwalają na stwierdzenie, iż wprowadzone rozwiązania są szeroko stosowane i praktykowane w procesie cywilnym. Godne uwagi wydają się rozważenia przez ustawodawcę przyjęcia wypracowanych rozwiązań na stałe jako element postępowania odpowiadający współczesnemu poziomowi rozwojowi cyfryzacji i informatyzacji.

Dostrzeżenia wymaga, iż możliwe jest przyjęcie szerszych rozwiązań teleinformatycznych w postępowaniu cywilnym. Rozwój cyfryzacji i informatyzacji pozwalałby na wykorzystanie w postępowaniu cywilnym

[26] Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 12 maja 2022 r. w sprawie odwołania na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii, (Dz.U. 2022 poz. 1027).

[27] Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 12 maja 2022 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu zagrożenia epidemicznego, (Dz.U. 2022 poz. 1028).

takich rozwiązań jak poszerzenie uprawnień stron i pełnomocników z wykorzystaniem technologii informatycznych, wykorzystanie wysoce rozwiniętych metod uwierzytelnienia, obieg dokumentów procesowych w formie elektronicznej, czy nawet całkowite z informatyzowanie postępowanie cywilnego.

W obecnym stanie prawnym należy wskazać na brak jednolitego systemu informatycznego do odbioru korespondencji w postępowaniu cywilnym obsługującego doręczenia elektroniczne. Wobec powyższego należy stwierdzić, iż wobec doraźnego rozwiązania ustawodawcy, brak jest w tym zakresie usystematyzowania trwałych przepisów na gruncie kodeksu postępowania cywilnego. Dodatkowo wciąż nie funkcjonuje rozwiązanie przewidziane w przepisach ustawy o doręczeniach elektronicznych odpowiadając w szczególności standardom aktualnego poziomu rozwoju cyfryzacji.

REFERENCES

- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego., (tj.Dz.U. 1964 nr 43 poz. 296 z poz. zm.).
- Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, (tj.Dz.U. 2021 poz. 2095, z poz. zm.).
- Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia, (tj.Dz.U. 2001 nr 106 poz. 1148, z poz. zm.).
- Ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, (tj.Dz.U. 2008 nr 234 poz. 1570).

Rozporządzenia:

- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. – Regulamin urzędowania Sądów powszechnych, (tj.Dz.U. 2019 poz. 1141 z poz. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 2 marca 2015 r. w sprawie zapisu dźwięku albo obrazu i dźwięku z przebiegu posiedzenia jawnego w postępowaniu cywilnym, (Dz.U. 2015 poz. 359).
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 listopada 2014 r. w sprawie udostępniania stronom, obrońcom, pełnomocnikom i przedstawicielom ustawowym zapisu dźwięku albo obrazu i dźwięku z rozprawy w postępowaniu w sprawach o wykroczenia oraz wysokości opłaty za wydanie tego zapisu, (Dz.U. 2014 poz. 1548).
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 12 maja 2022 r. w sprawie odwołania na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (Dz.U. 2022 poz. 1027).
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (tj.Dz.U. 2020 poz. 491).

Zarządzenia:

- Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 czerwca 2019 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów Sądowych oraz innych działów administracji Sądowej, (Dz. Urz. MS z 2019 r. poz. 138).
- Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 grudnia 2006 r. zmieniające zarządzenie w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów Sądowych oraz innych działów administracji Sądowej, (Dz. Urz. MS z 2006 r., Nr 8, poz. 137).

Literatura:

- Flaga-Gieruszyński K., Gołaczyński H., Szosetek D., *Informatyzacja postępowania cywilnego. Teoria i praktyka.*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2015 r.
- Gołaczyński J. (red.), *Postępowanie cywilne w czasie pandemii*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2022 r.

- Goździaszek Ł., Informatyzacja postępowania cywilnego, w: Prawo nowych technologii, Flaga-Gieruszyńska K., Gołaczyński J. (red.). Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2021 r.
- Mikołajczuk E., Analiza funkcjonowania Portali Informacyjnych Sądów powszechnych, Prawo w Działaniu, Wydawnictwo Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, Nr 48/2021, s. 229-230.
- Moczydłowska W., Doręczenie elektroniczne w postępowaniu cywilnym, Radca Prawny, Dwumiesięcznik Samorządu Radców Prawnych, Wydawnictwo Krajowej Rady Radców Prawnych, Nr 197/2021.
- Rylski P., Kodeks Postępowania Cywilnego .Komentarz.Beck Online Komentarz, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2022 r. art. 151 k.p.c.
- Szostek D., Elektroniczne doręczenia czyli co czeka radców prawnych, Radca.pl, Kwartalnik Okręgowej Izby Radców Prawnych, Wydawnictwo Okręgowej Izby Radców Prawnych w Katowicach Nr 3(31)/2021.
- Wolwiak I., Wykorzystanie Portalu Informacyjnego Sądów Powszechnych do dokonania czynności procesowej Sądu, Kwartalnik Stowarzyszenia Sędziów Polskich IUSTITIA, Wydawnictwo C.H. Beck, Nr 2/2021.

Inne źródła:

- Opinia Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego w zakresie zmian w ustawie o zwalczaniu COVID (art. 9 i art. 12 projektu), Warszawa 2 lutego 2021 r., s. 8-10.
- Pismo Prezesa Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 18 maja 2022 r., Nr PO-061-135/22, o udostępnienie informacji publicznej w odpowiedzi na wniosek z dnia 03 maja 2022 r. w zakresie wskazanym w piśmie za rok 2021 i I kwartał 2022 roku.
- Podręcznik użytkownika do umowy nr 16/2018/A z dnia 5 marca 2018 r. dotyczącej usług Modyfikacji i utrzymania Portalu Informacyjnego Sądów Powszechnych realizowanego w ramach projektu „Wdrożenie protokołu elektronicznego w Sądach powszechnych (sprawy cywilne i wykroczeniowe).

Źródła netograficzne:

<https://waw.sa.gov.pl/m,mg,200,159>